

118.STABILE-MOBILE.ART CINETIC-A.CALDER

(1.-Presentació i context. Identificació i catalogació de l'obra i Context històric)

(1.1.Títol.) *Stabile-mobile*, (o mòbil estable) anomenat *Oshkosh* (1427)

(1.2.Autor.) Alexander Calder (Filadèlfia 1898 - Nova York 1976).

(1.3.Localització cronològica) 1965.

(1.4. Material i Tècnica .(talla,modelatge, forja...).

Plaques metàl·liques policromades i filferro.

(1.5. Forma (exempta o en relleu...) Exempta. **Tipologia:** dempeus. **Cromatisme:** policroma.

(1.6. Mides .) 1.40 m d'alçada.

(1.7.Ubicació) (actual) Col·lecció particular.

(1.8.Estil) art cinètic

(1.9.Funció.) Estètica.

(1.10. **Contex històric**)(biografia de l'autor i el seu període, tant artístic com històric.)

Calder és un dels escultors més revolucionans del segle xx. Vinculat a les primeres i segones avantguardes, va desenvolupar un nou llenguatge artístic el *mobile* o mòbil, unes estructures penjades d'un conjunt de filferros que s'activen amb l'aire. Enginyer de formació, el 1931 va començar a crear els primers mòbils, però també va dissenyar joies, estris domèstics, joguines, escenografies teatrals, llibres il·lustrats i escultures mecanitzades.

Alexander Calder va assolir una fita històrica amb els seus primers mòbils: per primera vegada a la història de l'art la plàstica es desenganxava del terra i es posava en moviment. Els *stabile mobile* o mòbils estables (formes a mig camí entre l' *stabile* i el *mobile*) són, en paraules del poeta Peter Bellew, «satèl·lits del somni de metall, forjats amb la precisió de l'enginyer i modelats amb la sensibilitat i la intensitat del poeta».

«Si no et pots imaginar alguna cosa, tampoc no la podràs fer; però tot el que puguis imaginar és real.» (Alexander Calder)

(2.-Anàlisi elements formals i compositius./ Anàlisi estructural.)

(2.1. **Iconografia**) (tema)

Estructura abstracta.

Representa la Terra acompanyada del seu inseparable satèl·lit, la Lluna, en el moviment de translació al voltant del Sol .

(2.2.Funció.) Estètica.

(2.3. **Composició**) .(volum, massa , espai...)

Composició: Oberta.

Línies compositives: l'autor Juga amb les línies mòbils per tractar de crear noves perspectives. Malgrat això, la base (*stabile*) és composta per diagonals, i l'eix principal del mòbil és una horitzontal que contrasta amb el braç, que és diagonal. Aquest entramat de línies compositives reforça la sensació de moviment que pretén aconseguir Calder.

Els *stabile-mobile* són construccions fetes a partir de planxes de ferro, pintades normalment de color vermell o negre, que serveixen de base als filferros que sostenen plaques de metall, habitualment policromades amb colors primaris -tot i que en l'*stabile-mobile* analitzat en aquestes línies són blanques. La pesadesa física de les planxes de ferro queda contrarestada pel dinamisme que representa que es vagin estrenyent a mesura que s'eleva, per la finor dels filferros i pel moviment de les plaques de metall.

La formació com a enginyer industrial de Calder l'ajudà a solucionar els problemes tècnics derivats d'una concepció escultòrica tan innovadora.

(2.4.**Recursos tècnics.**-(moviment, punts de vista, color i llum, acabats, cànon i proporcions ...)

L'autor va treballar la figura fins que aconseguí un acabat polit sense relleus, d'aquesta manera es pot percebre el color pla en el policromat blanc i negre.

(2.5.**Relació amb l'entorn**) :L'escultura s'integra en l'entorn perquè el moviment que necessita un espai, és produït pels corrents d'aire.

(2.6.**Elements propis de l'estil.**) .-(Assenyalar els generals i els que es troben presents a l'obra tot argumentant-los)

Malgrat que els crítics d'art han vinculat l'obra de Calder amb el surrealisme, l'art Cinètic o l'abstracció, l'estil de l'escultor nord-americà és molt personal. El llenguatge oníric, el cromatisme de les creacions. el moviment i la manca de figuració que aplica a les seves escultures han ajudat a desenvolupar la recerca entre el buit i el ple; en aquest cas, de forma dinàmica (1427). L'autor juga amb conceptes contradictoris com fragilitat i solidesa, immobilitat i mobilitat.

«Perquè ha de ser estàtic, l'art? El següent pas en l'escultura és el moviment.» Amb aquesta declaració de principis, Alexander Calder donà un gir de 180° a la concepció que s'havia tingut de l'escultura fins aquell moment, considerada sempre estàtica, inamovible. Amb l'artista nord-americà i els seus mòbils (construccions de filferro i plaques de metall, penjades del sostre o que s'aixequen des del terra, i que es mouen amb el cop d'aire més lleuger) s'iniciava l'escultura cinètica, l'escultura del moviment.

La transició de Calder a les formes abstractes fou motivada per una visita al taller de Piet Mondrian i per la seva incorporació en el grup parisenc Abstraction-Création al qual pertanyien -a més de Mondrian- Kandinsky i Hans Arp.

L'amistat amb Joan Miró, d'altra banda, marcà profundament la seva evolució artística pel que fa a l'ús dels colors primaris i de formes orgàniques abstractes, fins al punt que s'ha arribat a comentar que les obres de Calder són pintures de Miró convertides en escultures.

(3.-**Comentari de l'obra./Interpretació:significat de l'obra.**)

(3.1.**Relació entre la forma i la funció.**/Valoració del lloc i espai que ocupa/Cientela:finalitat i recepció de l'encàrrec)

Els coneixements d'enginyeria van permetre a l'autor dur a terme unes obres mòbils amb l'equilibri, l'harmonia i el moviment necessaris per crear moviments constants sense

utilitzar el recurs del motor i que funcionaven només amb la força del vent; si bé és cert que va fer alguna escultura motoritzada.

El destí dels *stabile-movile*, que tant poden ser de mides reduïdes com monumentals, sol ser decorar espais públics, com parcs i jardins de grans ciutats, i freds salons d'importants multinacionals

(3.2.Iconologia: (explicació del tema i dels seus significats aparents i simbòlics.) Els crítics d'art han arribat a diferents conclusions a l'hora d'interpretar l'obra de Calder. Han cregut veure-hi la recreació de sistemes planetaris, vols d'ocells, dutxes, etc., però ningú no ha sabut captar el significat profund iconològic de la seva creació. Malgrat tot, en aquest cas hem de tenir en compte que Calder va treballar per a la Gould Manufacturing Company de la ciutat d'Oshkosh, a l'estat de Wisconsin (EUA) com a dissenyador en la Secció de Juguines animades, i potser es va inspirar en aquell primer període quan va decidir el títol de l'obra. El filòsof francès Jean-Paul Sartre la va escriure sobre l'obra de l'escultor nord-americà: "Calder no suggereix res: atrapa veritables moviments vivents i els dona forma. Els seus mòbils no signifiquen res, no ens remetent a res llevat d'ells mateixos: són, i prou. Són absoluts.

El moviment constant de les plaques de metall confereix als *stabilemobile* un caràcter orgànic i provisional que els apropa a la natura. *Oshkosh*, l'obra fotografiada, és una al·legoria del moviment

de translació que, al voltant del Sol -el disc més gran-, realitza la Terra acompanyada de la Lluna -el disc més petit. En altres mòbils estables, el nombre de planetes és més gran i estan pintats amb colors primaris.

Els *stabile-movile* van anar augmentant de dimensions amb el temps i, a més d'inspirar-se en el sistema solar, reproduïren altres temes com aus fantàstiques, dinosaures, penya-segats, etc.

Marcel Duchamp batejà, el 1931, les obres de Calder amb el nom de "*mòbils*" durant la seva primera visita al taller de la Rue de la Colonie; i la denominació d' "*stabile*" la va encunyar Hans Arp l'any 1932. Calder feia les seves obres, o bé per encàrrec d'entitats públiques o privades, o bé per satisfacció personal.

(3.3.Relació de l'obra amb l'època: (Posició de l'autor dins l'estil, moviment i de l'època/L'obra en el catàleg de l'autor)

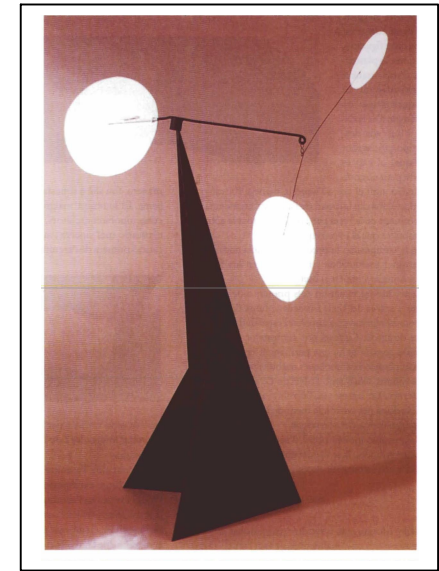
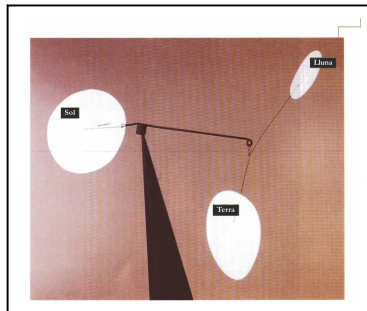
En una època artística caracteritzada pel moviment el dinamisme, les innovacions i les subversions d'allò que està establert, Calder és una injecció d'aire fresc amb la invenció dels mòbils. Les seves obres són escultures que no són estàtiques ni feixugues, sinó dinàmiques; i, en comptes d'estar a terra, aquestes poden anar penjades del sostre o senzillament volant enmig de l'espai. amb la qual cosa s'altera el concepte tradicional d'escultura.

(3.4.Transcendència de l'obra en altres autors i altres èpoques./Originalitat, innovacions i aportacions/LLigam amb obres anteriors i influències posteriors)

L'escultura de la segona meitat del segle xx és molt rica en plantejaments (1428, 1470, 1471), però no hi ha cap escola o moviment artístic que prengui com a model l'original obra de Calder. La influència de l'escultor nord-americà va ser decisiva per mostrar una visió diferent de l'escultura i descobrir que és possible entrar en contradicció amb els elements bàsics i tradicionals del llenguatge artístic. Els crítics d'art han arribat a la conclusió que, amb l'obra de Calder, el factor estàtic de l'escultura ha estat superat. Sense cap mena de dubte, les seves creacions han estat un referent de la integració de l'escultura dintre del paisatge, que aquesta transforma i envolta amb el moviment. L'estudi del buit i el ple dintre del corrent abstracte escultòric fou seguit per artistes com Chillida (0118, 1429); i la integració espacial de l'escultura, per diversos autors del moviment *land art* com, per exemple, Smithson (1422).

(1428) Giacometti .Dona de Venècia (1956). L'obra de Giacometti representa la tridimensionalitat de l'angoixa existencial de l'informalisme a través de superfícies rugoses i de les formes allargades.

<http://www.xtec.es/~jarrimad/contemp/calder.html>

Autor: Alexander Calder (1898 - 1976)

Tipo de obra: Escultura metálica

Estilo: Surrealismo

Cronologia: A partir de 1932

Descripción y análisis de la obra:
Las superficies pintadas de Miro podían salir del cuadro y convertirse en chapas recortadas y sus líneas en alambres que unieran esas chapas. Eso fue lo que hizo Alexander Calder (1898-1976), un americano que vino de Nueva York a París en 1926 y entro en relación con el grupo surrealista. En 1927 se podía ver en el Salón de los Humoristas su Circo, que también exhibió en Cataluña con

Miro. Este circo, que fue una atracción de París en estos años, nos da una pista de los intereses de Calder: sus figuras articuladas de animales y payasos, construidas con madera y alambre, pertenecen a un mundo de juego, en el mejor sentido de la palabra; en ese mismo año construía juguetes con movimiento para una empresa americana.

Aunque en 1932 hizo unas grandes esculturas de hierro, pesadas, que denominó stables (estables), su interés fundamental lo dedicó a los móviles (móviles), bautizados así por Marcel Duchamp, y que empezó a hacer también en 1932. Se trata de esculturas compuestas por placas metálicas delgadas, pintadas de colores vivos, con formas que parecen salidas de las obras de Miro o Arp, y sujetas por alambres delgados que las mantienen en equilibrio. Un equilibrio que se altera al menor soplo de aire, para volver a restablecerse. El azar, en forma de soplo o de pequeño impulso, las mueve y crea una nueva obra cada vez, que se desarrolla en el espacio – es una escultura –, en el tiempo – se mueve – y además suena.

Dibujos de cuatro dimensiones les llamaba Calder. El movimiento, además, es un movimiento ligero, natural, no mecánico, como el que produce el viento en las hojas de los árboles, a cuya estructura se parecen los móviles. Y aunque en un primer momento trabajó con motores para conseguir el movimiento, los abandonó pronto, en 1934. No hay pretensiones en Calder. Argan le compara con un mecánico de barrio que sabe manejar el material industrial con el que

